

LAPKRIČIO 2

Aš buvau maloniai pakviestas į visceralinio realizmo grupę. Žinoma, sutikau. Jokios priėmimo ceremonijos nebuvo. Taip netgi geriau.

LAPKRIČIO 3

Negaliu tiksliai pasakyti, kas gi tas visceralinis realizmas. Man septyniolika, vadinuosi Chuanas Garsija Maderas, esu pradėjęs pirmąjį teisės studijų semestrą. Norėjau studijuoti visai ne teisę, o filologiją, bet dėdė taip primygtinai prašė, kad galiausia nusileidau. Esu našlaitis. Tapsiu advokatu. Tai pasakęs dėdei ir tetai nusišalinau į savo kambarį ir visą naktį ar bent didžiąją jos dalį pražliumbiau. Paskui apsimetęs paklusniu įstojau į šlovingąjį Teisės fakultetą, bet nepraėjo nė mėnuo ir įsirašiau į Filosofijos ir filologijos fakulteto poezijos kūrybinės dirbtuvės, kurioms vadovavo Chulijus Cezaris Alamas, ir taip susipažinau su visceralinio realizmo atstovais arba viscerealistais, netgi vicerealistais, kaip jie kartais mėgsta prisistatyti. Tose kūrybinėse dirbtuvėse dalyvavau jau keturis sykius, ir ten niekada nieko nevykdavo, nors čia tik toks posakis, nes gerai pagalvojus, ten visuomet kažką veikdavome: skaitydavome savo eiles, o Alamas jas arba girdavo, arba peikdavo – tai priklausė nuo nuotaikos. Tu skaitai savo eiles, o Alamas vardija trūkumus, paskui kitas paskaito – Alamas irgi randa prie ko prikibti, tada tu vėl paskaitai, ir Alamas vėl viską sukritikuoja. Kartais Alamą apimdavo nuobodulys, jis liepdavo mums (kurie tuo metu neskaitydavo) tas eiles analizuoti, ir mes pradėdavome vardyti trūkumus, o Alamas įknibdavo į laikraštį.

Tai pats tinkamiausias būdas, kad niekas su niekuo nebendrautų arba kad draugystė būtų grįsta ambicijomis ir pavydu.

Kita vertus, aš negaliu teigti, kad Alamas buvo geras kritikas, nors nuolat apie ją kalbėdavo. Dabar manau, kad jis kalbėdavo vien tam, kad kalbėtų. Jis žinojo, kas yra perifrazė, nors ir nevisiškai tiksliai, bet žinojo. Tačiau jis nežinojo,

kas yra pentametas (kurio metras klasikinėje eilėdaroje, kaip visiems žinoma, sudarytas iš penkių pėdų), nežinojo nei nikarchėjo (kurio eilėdaros sistema panaši į falecijaus), nei tetrasticho (kurį sudaro viena keturių eilučių strofa). Iš kur aš tai žinau? Nes pačią pirmą dieną susimoviau apie juos paklauses. Nežinau, kas man kvoštelėjo galvon. Meksikoje vienintelis tuos dalykus žinantis poetas yra Oktavijus Pasaš (mūsų didysis priešas), visi kiti apie tai neturi žalio supratimo, bent taip man pasakė Ulišas Lima po kelių minučių, kai buvau draugiškai priimtas į visceralinio realizmo atstovų gretas. Kaip netrukus supratau, Alamo klausinėti tokių dalykų iš mano pusės buvo aiškus takto stygius. Iš pradžių pamaniau, kad ta šypsena, kurią jis man skyrė, reiškė susižavėjimą. Paskui man toptelėjo, kad veikia – panieką. Meksikos poetai (manychiau, kad visi be išimties) negali pakęsti, kai jiems primenamas jų neišprusimas. Tačiau aš neišsigandau, ir kai per antrą užsiėmimą jis sumaišė su žemėmis du mano eilėraščius, paklausiau, ar jis žino, kas yra *rispetto*. Alamas pamanė, kad aš iš jo reikalauju pagarbos¹ savo eilėraščiams, ir (įvairumo dėlei) užsivedė skiesti apie objektyvią kritiką, kad tai minų laukas, kuriuo turį pereiti visi jaunieji poetai ir taip toliau, ir panašiai, bet aš jam neleidau tęsti ir, paaiškinęs, kad dar niekada per savo trumpą gyvenimėlį nesu reikalavęs pagarbos savo varganai kūrybai, suformulavau dar vieną klausimą, šįsyk stengdamasis kuo aiškiau artikuliuoti:

– Neknisk man proto, Garsija Maderai, – burbtelėjo Alamas.

– Gerbiamas mokytojau, *rispetto* – tai tokia lyrinė poezija, meilės lyrika, jei būsime tikslūs, artima *strambotto*, sudaryto iš šešių ar aštuonių vienuolikos skiemenų eilučių, pirmosios keturios – serventesijaus² metrika, o likusieji surimuoti poromis, pavyzdžiui... – jau ketinau pateikti vieną kitą pavyzdį, bet Alamas skubiai pašoko iš vietos, davęs suprasti, kad diskusija baigta. Tai, kas nutiko vėliau, pamenu lyg per miglą (nors atmintimi nesisikundžiu): pamenu tik Alamo kikenimą ir, galimas daiktas, pritariamai iš manęs besijuokiančius keturis ar penkis kolegas.

Kitas manim dėtas į studiją daugiau kojos nebūtų kėlęs, bet, nepaisant mano apgailėtinų prisiminimų (arba jų nebuvimo šiuo nevykusiu lyg ir atminties aptemimo atveju), kitą savaitę aš ir vėl buvau ten, punktualiai kaip visuomet.

Manau, kad sugrižti mane pastūmėjo pati lemtis. Alamo studijoje vyko penktasis užsiėmimas (nors tai puikiausiai galėjo būti ir aštuntas ar devintas – pastebėjau, kad pastaruoju metu laikas savavališkai tai susitraukia, tai išsiplečia), ir ore kirbėjo įtampa, tokia kintanti tragedijos srovė, nors niekas negalėjo

1 *Respeto* – isp. pagarba. (Toliau vertėjos ir redaktorės pastabos.)

2 Kastilų (kuri laikoma normine ispanų k.) kalbos metrikoje – kai pirma ketureilio eilutė rimuojasi su trečiaja, o antra – su ketvirtąja.

paašškinti, kur šuo pakastas. Visų pirma susirinkome visi septyni, užsirašę pramokti poezijos kūrimo meno, ko nebuvo nutikę per ankstesnius užsiėmimus. Be to – jautėmės labai susinervinę. Ir pats Alamas, paprastai toks ramus, atrodė kaip nesavas. Vieną akimirką pamaniau, kad galbūt vyksta kokie nors neramumai universitete ar susišaudymas studentų miestelyje, apie kurį aš nieko nežinojau, ar koks netikėtas streikas, ar nužudytas fakulteto dekanas, galbūt kurio nors Filosofijos katedros profesoriaus pagrobimas ar panašūs dalykai. Bet nieko tokio nenutiko ir, tiesą sakant, niekas neturėjo priežasčių nervintis. Bent jau objektyvių priežasčių tam tikrai nebuvo. Bet poezija (tikroji poezija) tokia ir yra: ji priverčia suklusti, jos pritvinkęs būna net oras, kaip prieš žemės drebėjimą, kurį, kaip teigiama, nujaučia kai kurie gyvūnai, turintys ypačių gebėjimų. (Tokiais laikomos gyvatės, vikšrai, žiurkės ir kai kurie paukščiai.) Tai, kas nutiko paskui, buvo ne tik lengvabūdiškas, bet, rizikuodamas pasirodyti pretenzingu, sakyčiau, netgi įstabus dalykas. Užsuko du poetai viscerealistai, ir Alamas grieždamas dantimis mums juodu pristatė, nors asmeniškai iš jų pažinojo tik vieną, kitą – tik iš nuogirdų, galbūt jo vardas buvo jam girdėtas ar kažkas buvo jam apie jį pasakojęs, bet vis tiek jį mums pristatė.

Nežinia, ko jiems čia reikėjo. Apsilankymas buvo akivaizdžiai karingo pobūdžio, nors nesijautė jokių nei propagandos, nei sektantizmo požymių. Iš pradžių realvisceralistai diskretiškai tylėjo. Savo ruožtu Alamas pasirinko diplomatišką ir šiek tiek ironišką poziciją ir laukė, kas bus toliau, bet nepažįstamųjų akivaizdoje palengva visi įgavo drąsos, ir jau po pusvalandžio studija dūzgė kaip visuomet. Tada ir užvirė mūšis. Realvisceralistai suabejojo kritikos metodu, kuriuo naudojosi Alamas, pastarasis realvisceralistus pavadino suknistais siurrealistais ir apsimetėliais marksistais, ir ginčo metu jį palaikė penki studijos nariai, kitaip tariant – visi, išskyrus liesą tipelį, kuris nepaleido iš rankų Luiso Kerolio knygos ir beveik niekada nepraverdavo burnos, ir mane. Toks požiūris mane apstulbino, nes visi karštai palaikiusieji Alamą buvo tie patys, kurie stoviškai priimdavo negailestingą kritiką, o dabar pasirodė besantys (kas man sukėlė nemenką nuostabą) jo ištikimiausi gynėjai. Tada aš nutariau kyštelėti savo kuklų trigrašį ir apkaltinau Alamą neturint žalio supratimo apie *rispetto*; atvirai kalbant, realvisceralistai prisipažino irgi to nežinantys, bet mano pastebėjimas jiems pasirodė vietoje, taip jie ir pasakė; vienas iš jų pasiteiravo, kiek man metų, aš atsakiau, kad septyniolika, ir darsyk pamėginau paašškinti, kas gi yra *rispetto*; Alamas virte virė iš pykčio; studijos kolegos mane apkaltino pedantizmu (vienas iš jų pareiškė, esą aš – akademistas); realvisceralistai mane užstojo. Įsidrąsinęs paklausiau Alamo ir visų esančių studijoje, ar jie bent pamena, kas yra nikarchėjas ar tetrastichas. Ir niekas nesugebėjo atsakyti.

Priešingai, nei tikėjaisi, diskusija nesibaigė visuotiniu snukių daužymu. Turiu pripažinti, kad man tai būtų visai patikę. Nors vienas iš studijos kolegų ir pagrasino Ulisui vieną dieną išgražinti fizionomiją, galiausiai nieko tokio nebuvo, turiu omenyje – jokio smurto, nors aš ir sureagavau į grasinimą (kuris, kartoju, nebuvo nukreiptas prieš mane), priminęs grasintojui, kad mane galės pričiupti kur nors universiteto teritorijoje kada tik panorėjęs.

Vakarėlio pabaiga buvo išties netikėta. Alamas metė iššūkį Ulisui Limai, kad šis perskaitytų vieną savo eilėraščių. Šis ilgai nesibranginęs išsitraukė iš striukės kišenės apčiuirusių, suglamžytų popierių pluoštą. Siaubas, pamaniau, tas mulkis pats kiša galvą vilkui į nasrus. Regis, tada užsimerkiau, apimtas svetimos gėdos. Yra laikas deklamuoti eiles ir yra laikas, kai reikia paleisti į darbą kumščius. Man tada atrodė, kad pats metas bokso treniruotei. Kaip minėjau, sėdėjau užsimerkęs ir išgirdau, kaip Lima atsikrenkštė. Girdėjau tylą (jei tik tai įmanoma, nes labai tuo abejoju) ir kažkokį aplinkui tvyrantį slogutį. Galiausiai išgirdau jo balsą, skaitantį geriausią eilėraščių, kokį man yra tekę girdėti. Paskui atsistojo Arturas Belanas ir pasakė: jie ieškantys poetų, norinčių bendradarbiauti žurnale, kurį ketina leisti realvisceralistai. Visi kolegos būtų mielai sutikę, bet po to ginčo visi jautėsi šiek tiek nejaukiai ir niekas nepravėrė burnos. Kai užsiėmimas pagaliau baigėsi (daug vėliau nei įprasta), aš drauge su jais pasukau į autobusų stotelę. Buvo jau labai vėlu. Niekas nebevažiavo, tad drauge nuvykome mikroautobusu iki Reformos bulvaro, o iš ten – į barą Bukarelio gatvėje, kur iki paryčių šnekučiavomės apie poeziją.

Nedaug man kas paaiškėjo. Viena vertus, grupės pavadinimas skambėjo lyg pokštas, bet kita vertus – tai buvo visiškai rimtas užmojis. Regis, kažkada anksčiau Meksikoje gyvavo avangardistų grupelė, pasivadinus realvisceralistais, tik nežinau, kas jie buvo: rašytojai, dailininkai, žurnalistai, o gal revoliucionieriai? Tiksliai nežinau, ar jų veikla siejama su ketvirtuoju ar su penktuoju dešimtmečiu. Savaiame suprantama, aš apie tokią grupę nieko nebuvo girdėjęs, bet dėl to kaltas tik mano literatūrinis neišprusimas – visos pasaulio knygos dar laukia, kada aš jas perskaitysiu. Anot Arturo Belano, realvisceralistai pasiklydo Sonoros dykumoje. Paskui jis užsiminė apie kažkokią Sezarėją Tinachero ar Tinacho, nepamenu, nes kaip tik tuo metu, regis, su padavėju susikivirčiau dėl kelių butelių alaus. Belanas su Lima kalbėjosi apie grafo Lotreamono „Eilėraščius“, kas tuose „Eilėraščiuose“ užsiminta apie tą Tinachero, ir galiausiai Lima išsakė mįslingą teiginį. Anot jo, dabartiniai realvisceralistai judėjo atgal. Kaip tai – atgal? – paklausiau.

– Atbuli. Jie žvelgia į vieną tašką, bet nuo jo tiesia linija tolsta į nežinomybę.

Pasakiau, kad, mano galva, šitai vaikščioti šaunu, nors iš tikrųjų nieko nesupratau. Jei gerai pagalvoji, taip vaikščioti turbūt labai nepatogu.

Vėliau pasirodė daugiau poetų, kai kurie buvo visceralistai, kiti – ne, ir kilo baisi maišalienė. Vienu metu pamaniau, kad Belanas su Lima mane pamiršo, įsitraukę į pokalbį su visais neįprastais personažais, kurie tik priedavo prie mūsų stalo, bet kai pradėjo švisti, jie paklausė, ar aš nenorįs prisijungti prie jų šutvės. Ne „grupės“ ar „judėjimo“, o šutvės – ir man tai patiko. Žinoma, aš sutikau. Buvo labai paprasta. Vienas iš jų ištiesė ranką ir pareiškė, kad dabar esu saviškis, o paskui sudainavome tokią rančera³. Štai ir viskas. Ta daina buvo apie kažkur šiaurinėje dalyje dingusius kaimus ir apie moters akis. Prieš sprukdamas lauk išsivemti dar jų paklausiau, ar tai buvo Sezarėjos Tinachero akys. Belanas susižvalgęs su Lima patvirtino, kad aš, be jokios abejonės, jau esu realvisceralistas ir drauge mes pakeisime Lotynų Amerikos poeziją. Apie šeštą valandą ryto aš vėl, šįsyk vienas, pasiglavau mikroautobusą ir jis parvežė mane į Lindavistos rajoną, ten, kur buvo mano namai. Tądien į universitetą nenuėjau. Kiaurą dieną lindėjau kambaryje ir rašiau eilėraščius.

LAPKRIČIO 4

Užsukau į barą Bukarelio gatvėje, bet realvisceralistai nepasirodė. Belaukdamas jų atsidėjau skaitymui ir rašymui. Nuolatiniai baro lankytojai, grupelė tylių, parakuoklius primenančių girtuoklių, nenuleido nuo manęs akių.

Penkių laukimo valandų išdava: penki bokalai alaus, keturios taurelės tekiolos, lėkštė sriubos, kurios tesuvalgiau pusę (mat buvo pusiau pašvinkusi), iki galo perskaityta paskutinė Alamo eilėraščių rinktinė (kurią buvau pasiėmęs specialiai, idant pasišaipyčiau iš jo su savo naujaisiais draugais), septyni Uliso Limos stiliumi parašyti tekstai (pirmasis – apie sriubą, kuri atsidavė karstu, antrasis – apie universitetą: įsivaizdavau jį sugriautą, trečiasis irgi apie universitetą: jame pavaizdavau, kaip nuogas bėgioju tarp minios zombių, ketvirtasis buvo apie mėnulį virš Meksiko, penktasis – apie mirusį dainininką, šeštasis – apie slaptą draugiją, įsikūrusią Čapultepeko kloakose, o septintasis – apie pamestą knygą ir draugystę) ar, tiksliau sakant, stiliumi vienintelio mano girdėto Uliso Limos eilėraščio, kurio net neskaiciau, tik klausiausi, be to, iš fizinės bei dvasinės vienatvės jausmo.

Prie manęs bandė kibti keletas girtuoklių, tačiau, nepaisant jauno amžiaus, esu gana kieto būdo ir galiu išmalti marmūžę. Viena padavėja (kaip vėliau sužinojau, ji vardu Brigida, sakė prisimenanti mane nuo anos nakties, kai čia buvau su Belanu ir Lima) paglostė man plaukus. Tarsi netyčiom išsprūdęs švelnumas,

3 Populiariosios meksikietiškos muzikos žanras.